

De implantatie van een ICD

**Leidraad voor het
voorbereidend gesprek
met cardioloog
(of plaatsvervanger)**

stin

Stichting ICD dragers | Nederland

www.stin.nl

Deze brochure kwam tot stand met medewerking van:

- dr. C.C.L.T. van den Broek, psycholoog GGZ
- F. Buijzert, ICD-draagster
- drs. R. Derksen, cardioloog/elektrofysioloog, Ziekenhuis Rijnstate, Arnhem, medisch adviseur STIN
- M. Merkelbach, vrijwilligster STIN, contactpersoon voor partners van ICD-dragers
- prof. dr. S.S. Pedersen, hoogleraar cardiale psychologie
- M. Samuels, ICD-drager, verpleegkundige ambulancedienst RAVU

'De implantatie van een ICD'
is een uitgave van de Stichting
ICD dragers Nederland (STIN)

5^e druk, Zaandam, juli 2019
© Stichting ICD dragers Nederland

Vormgeving en realisatie:
Novente, Nunspeet

● Inleiding

In verband met uw hartziekte heeft de cardioloog voorgesteld om bij u een ICD (= implanteerbare cardioverter defibrillator) te implanteren. Een ICD maakt een einde aan een levensbedreigende hartritmestoornis door het geven van een shock of door de ritmestoornis met pacemakerstimulatie op te heffen. Niet iedere ICD is hetzelfde. Er zijn er die met één draad met het hart verbonden zijn, maar ook waarbij twee of drie draden in het hart zijn geplaatst. Een ICD met drie draden kan soms de pompfunctie van het hart verbeteren.

Tegenwoordig kennen we ook een ICD zonder draad in het hart, de zogenaamde S-ICD of subcutane ICD. ICD en draad worden onder de huid of subcutaan (vandaar de naam) geplaatst. Dat heeft voordelen, maar het nadeel is dat de pacemakerfunctie ontbreekt. Uw cardioloog kan u vertellen welke ICD het meest geschikt is voor de behandeling van uw hartziekte.

De implantatie van een ICD kan een aanvulling zijn op andere mogelijke behandelingen, zoals toepassing van medicijnen, dotteren en/of een bypassoperatie. De implantatie heeft belangrijke gevolgen, niet alleen voor u als patiënt, maar ook voor uw partner. Allerlei vragen komen in u op. Hoe zal ik een shock ervaren en daarop reageren? Hoe zal de implantatie verlopen? Wat zijn de risico's daarvan? Heeft de implantatie van een ICD gevolgen voor mijn sociaal/maatschappelijk leven zoals werk, autorijden, reizen, verzekeringen?

Deze leidraad wil u helpen bij het beantwoorden van al die vragen. Wij hebben geprobeerd de meest gestelde voor u op een rijtje te zetten. Bij de voorbereiding van het gesprek thuis kunt u aankruisen wat u belangrijk vindt. Per onderwerp is er ruimte voor het noteren van vragen die u zelf nog wilt stellen.

De begeleiding van een ICD-implantatie gebeurt niet alleen door de cardioloog. Er is een uitgebreid zorgteam bij betrokken: (ICD-)verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten (nurse practitioners), ICD-technici en vaak ook revalidatiedeskundigen. Allemaal doen zij hun best om u zo juist en zo goed mogelijk voor te lichten en u ervan te overtuigen dat de implantatie van een ICD uw kwaliteit van leven verbetert.

● Algemene vragen als voorbereiding op de implantatie:

Vooraf: Mag ik een opname maken van dit gesprek?

● Over de ICD

- Waarom krijg ik een ICD?
- Hoe werkt een ICD?
- Krijg ik een ICD met 1, 2 of 3 draden of een S-ICD en van welk merk?
- Waarom hebt u daarvoor gekozen?
- Waar wordt de ICD of S-ICD geplaatst?
- Hoe lang gaan ICD en draden normaal gesproken mee?
- Hoe groot is de kans op infecties?
- Over welke functies beschikt deze ICD en welke schakelt u wel of niet in?
- Hoe weet ik dat de ICD goed werkt?
- Hoe reageert de ICD bij problemen?
- Is de ICD van buitenaf zichtbaar?
- Zijn er nog aanvullende onderzoeken nodig en zo ja, waarom?
- Wat houden die in?
- Moet ik ook nog medicijnen blijven gebruiken?
- Krijg ik een handleiding bij de ICD?
- Organiseert uw ziekenhuis contact- en informatieavonden voor ICD-dragers en partners?

Ruimte voor aantekeningen:

● Consequenties

- Wat zijn de eventuele nadelen van een ICD?
- Waar moet ik als ICD-drager opletten wat betreft magnetische straling?
- Kan ik mijn werk blijven doen?
- Mag ik autorijden?
- Mag ik varen?
- Mag ik vliegreizen maken?
- Kan ik nog op vakantie met een ICD?
- Mag ik sporten?
- Kan ik alle medische behandelingen ondergaan?
- Kan ik met de ICD en de draad of draden die ik krijg, een MRI-scan laten maken?
- Zijn er nog andere onderzoeken die risico opleveren voor mijn ICD?

Ruimte voor aantekeningen:

● De implantatie zelf

- Wanneer vindt de ICD-implantatie plaats?
- Moet ik mijn medicijnen, met name bloedverduuners, blijven innemen?
- Gebeurt de implantatie onder narcose of onder plaatselijke verdoving?
- Hoe lang duurt de ingreep?
- Wie voert de implantatie uit?
- Welke risico's zijn er verbonden aan de operatie?

- Wordt de ICD getest? Zoja, merk ik daar iets van?
- Hoe wordt de ICD ingesteld?

- Op welke afdeling kom ik te liggen?
- Hoe lang moet ik in het ziekenhuis blijven?

Uw ICD-Identiteitsbewijs HARTelijk dank!

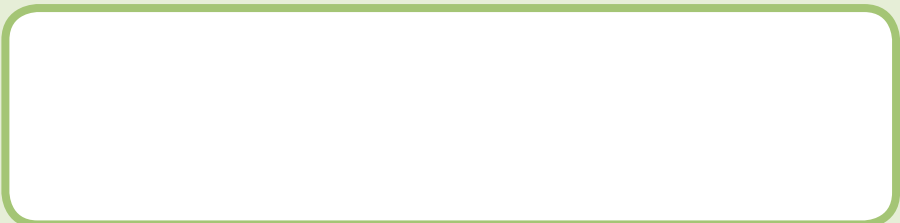
Ruimte voor aantekeningen:

● Na de implantatie

- Waar moet ik op letten in verband met de genezing van de wond?
- Welke klachten zijn normaal na de implantatie?
- Met wie kan ik in noodgevallen contact opnemen?
- Kan ik hulp krijgen van maatschappelijk werk?
- Kan ik vragen om psychologische begeleiding?
- Kan ik deelnemen aan een hartrevalidatieprogramma?
- Van wie krijg ik mijn ICD-identiteitsbewijs?

Ruimte voor aantekeningen:

● Poliklinische controle

In het ziekenhuis

- Hoeveel keer per jaar moet ik op controle komen?
- In welke andere ziekenhuizen in Nederland kan ik in noodgevallen met deze ICD terecht?
- Hoe weet ik waar ik in het buitenland terecht kan voor een eventuele controle of bij noodsituaties?
- Wanneer moet de ICD worden vervangen? Hoe weet ik dat?
- Worden dan ook de draden vervangen?

Ruimte voor aantekeningen:

Thuis via telemonitoring

- Wat is telemonitoring?
- Is dat mogelijk met alle ICD's?
- Hoe vaak en op welk tijdstip leest de monitor mijn gegevens uit en stuurt die door?
- Hoe vaak en op welk tijdstip worden de gegevens beoordeeld?
- Wie heeft toegang tot deze gegevens?
- Is hacking van een ICD en randapparatuur mogelijk?
- In welke gevallen wordt er met mij contact opgenomen?
- Werkt telemonitoring ook bij verblijf in het buitenland?
- Zoja, moet ik dan in het buitenland ook van telemonitoring gebruik maken?
- Kan ik een uitdraai van mijn gegevens opvragen om eventueel mee te nemen als ik op reis ga?

Ruimte voor aantekeningen:

● Diversen

- Kunt u mij helpen aan brochures over de ICD waarin ik alles wat u mij verteld hebt, nog eens rustig kan nalezen?
- Tot welke patiëntenorganisatie kan ik me wenden voor lotgenotencontact?
- Kunnen mijn partner of direct betrokkenen daar ook een beroep op doen voor ondersteuning?
- Kan ik op dezelfde manier seksueel omgaan met mijn partner als voor de implantatie?

Ruimte voor aantekeningen:

Alleen voor vrouwen

- Heeft het dragen van de ICD in mijn lichaam invloed op mijn zwangerschap?
- Kan ik zonder bezwaar deelnemen aan borstonderzoek?
- Kan ik nog een bikini of een badpak dragen?

Ruimte voor aantekeningen:

De laatste levensfase

In elk mensenleven breekt de tijd aan dat het ogenblik van overlijden nabij is. De omstandigheden waaronder dat gebeurt, kunnen erg verschillend zijn. De vraag is wat er dan met de ICD moet gebeuren. Wellicht hebt u er behoefte aan, dit onderwerp tijdens dit gesprek aan de orde te stellen.

Ruimte voor aantekeningen:

Voor meer informatie: zie ommezijde.

● Meer informatie

- www.cbr.nl
- www.stin.nl
- STIN... Aangenaam. Informatie voor ICD-dragers en hun partners (informatiebrochure STIN)
- ICD-informatiebrochure (digitale brochure Werkgroep ICD-Begeleiding Nederland WIBEN) www.nvhv.nl > Werkgroepen > ICD & Elektrofysiologie > Activiteiten en artikelen, onder *Downloads*
- Implanterbare Cardioverter Defibrillator (ICD) en het levenseinde, brochure van de Nederlandse Vereniging voor Cardiologie (NVVC)

*Stichting ICD dragers Nederland
wijst ICD-dragers de weg!*

